

Становище на Национална мрежа за децата относно предложенията за промени в Наредба № 11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците

Общ коментар

Национална мрежа за децата подкрепя усилията и готовността на Министерството на образованието и науката да отчита ефекта от прилагането на съответната нормативна уредба в системата. В същото време, изказваме нашите опасения за някои от предложенията за промени в Наредба № 11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците, които считаме, че не почиват на модерните и професионални подходи за оценяване и следва да бъдат отложени и прецизирани като конкретни текстове едва след сериозен анализ и професионален консенсус относно нужните промени.

Конкретни коментари

Обект на становището са предложенията и мотивите за промени по точки 1, 6 и 7, изложени в Мотивите към проекта за изменение и допълнение на Наредба № 11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците:

1.Еднозначно определяне на използваните в I-III клас качествени показатели (посочените в чл. 9, ал. 3).

Считаме, че направените предложения за **промени на чл. 9 за еднозначно определяне на използваните в I-III клас качествени показатели** са несъществени. Макар и наречени "качествени", показателите обхващат установени в практиката интервали за оценяване. Посочените в ал. 2 качествени показатели за определяне степента на постигане на очакваните резултати всъщност описват модел на сумативно оценяване, който отново слага акцент върху това до каква степен детето е по-близо или по-далеч от определена от учителя и учебната програма цел. По този начин се ограничава възможността на учителя да прилага по-активно принципите на формиращото оценяване, което:

- слага акцент върху процеса на учене, а не само към достигнатия резултат;
- стимулира активността и отговорността на учениците за постигане на определените учебни цели;
- поставя учителя в активна позиция по отношение проследяване на напредъка на конкретния ученик.

Това може да изглежда като страничен въпрос, но според нас е същностно свързан с това как се осигурява връзка между целите и принципите на ЗПУО и записите в текстовете на отделните наредби. Ако истинската цел е подкрепа за това детето да се научи да учи, да развива увереност и желание за развитие, то **трябва да се признае и отчете връзката между начина на оценяване и представата за ученето като процес на постоянно конструиране на знания, които винаги са уникални за отделното дете**. По този начин отново **възниква основателният въпрос как и доколко само със стандартизирани показатели могат да се измерват уникални по своя характер знания и усилия на отделните деца**.

Освен по отношение на децата това има ефект и върху оценяването на труда на самите учители. Съществува риск за това как ще бъдат оценявани учителите, които работят в по-трудна образователна среда, където трудно се постигат "отлични" резултати. Сумативното оценяване се фокусира върху това дали и доколко е постигнат предварително определеният минимум знания, без да се отчита индивидуалният път, по който се постига определен резултат. Формиращото оценяване поставя и учителя в една по-добра ситуация. Той следва да познава не само до съвършенство учебното съдържание, а и да има задълбочени и добре структурирани умения за гъвкаво комбиниране на различни дидактични подходи и решения, за да стимулира ученето и излявата на отделните деца.

6. Включване на резултатите от диагностиката на входното ниво като текуща оценка.

Сериозни методически въпроси повдига и предложението за това **оценката от установяване на входното равнище на учениците да се вписва като текуща оценка**. Този подход отново поставя на сериозна дискусия проблема за функциите на различното по вид оценяване. Методически правилно е учителят да направи оценяване "на входа" - в началото на учебната година - за да може да се ориентира как да насочи усилията в следващите седмици, за да може да изведе учениците до това ниво на знание, което ще им е необходимо, за да могат спокойно и уверено да продължат с новия учебен материал. Това означава, че оценяването е ориентир за учителя за по-добро планиране и организиране на работата на учителя в началото на учебната година.

В същото време, текстът на ал. 3 на чл. 12 казва, че това оценяване има *"диагностична функция с цел установяване на степента на усвояване на основни понятия, факти и закономерности и на придобитите компетентности, които ще се надграждат през учебната година, както и идентифициране на дефицитите и предприемане на мерки за преодоляването им"*.

По този начин ясно се определя, че оценката на „входа“ е информация до колко са усвоени "минали" неща, т.е. знания, които са били предмет на обучение през миналата учебна година. В този смисъл, поставянето на оценка на ученика на този етап, като текуща оценка за настоящата учебна година е силно проблематично, тъй като именно учителят носи отговорност за това какви дейности ще предприеме, за да може в разумен срок да се преодолее идентифицирани дефицити.

7. Утвърждаването на изпитните материали за националните външни оценявания и за държавните зрелостни изпити и на правилата за оценяването им да се осъществява не от министър, а от лица, специалисти по съответните учебни предмети.

Бихме искали да изразим нашето безпокойство и от **предложенията за промени в чл. 57, т. 4:** *„определя със заповед лице, което подготвя окончателните варианти на изпитните материали за съответния учебен предмет от националното външно оценяване и конкретните правила за оценяването им и ги утвърждава“*.

Това предложение има поне 2 измерения, които следва да бъдат анализирани и сериозно обсъдени:

4.1. прехвърля отговорност за създаването на окончателния вариант на един човек, вместо това да бъде екип от експерти, които да направят изпитния вариант. Така записан текстът, прехвърля отговорност върху един-единствен човек, което е обезпокоително, като в същото време не дава отговор на въпросите, свързани с критериите, по които ще се избират лицата, кой ще ги предлага и утвърждава и т.н.

4.2. Създаването на инструменти за НВО би следвало да е много сериозна задача, свързана със създаване на изпитни материали, които са проверени въз основа на научни статистически и психометрични показатели. Това означава достатъчно време, в което да бъдат проверявани както отделните изпитни задачи, така и целият инструмент. Ако МОН не може да гарантира този процес, ще е много тъжно, 10 години след въвеждане на НВО, да продължава в нормативната уредба да се казва, че един научен специалист може да направи най-добрите изпитни материали.

С оглед на гореизложеното, предлагаме конкретните спорни предложения за промени в Наредбата да бъдат отложени, за да може да се направи сериозен анализ и професионална дискусия относно нужните промени и начинът, по който те следва да бъдат осъществени в практиката.

Август 2017 г.

Национална мрежа за децата